

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2009/54/EY,
annettu 18 päivänä kesäkuuta 2009,
luontaisten kivennäisvesien hyödyntämisestä ja markkinoille saattamisesta
(Uudelleenlaadittu toisinto)
(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 95 artiklan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä ⁽²⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Luontaisten kivennäisvesien hyödyntämistä ja markkinoille saattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 15 päivänä heinäkuuta 1980 annettua neuvoston direktiiviä 80/777/EY ⁽³⁾ on muutettu useita kertoja ja huomattavilta osin ⁽⁴⁾. Nyt kun mainittuun direktiiviin tehdään uusia muutoksia, se olisi selkeyden vuoksi laadittava uudelleen.
- (2) Jäsenvaltioiden lainsäädännössä määritellään luontaiset kivennäisvedet. Siinä vahvistetaan ne edellytykset, jotka luontaisiksi kivennäisvesiksi tunnustettavien vesien on täytettävä, sekä lähteiden hyödyntämisehdot. Lisäksi siinä annetaan erityiset säännöt kyseisten vesien markkinoille saattamisesta.
- (3) Erot lainsäädäntöjen välillä estävät luontaisten kivennäisvesien vapaan liikkuvuuden, johtavat eriarvoisten kilpailun edellytysten muodostumiseen ja vaikuttavat siten suoraan sisämarkkinoiden toimintaan.
- (4) Tässä erityistapauksessa nämä esteet voidaan poistaa sekä velvoittamalla jäsenvaltiot sallimaan alueellaan niiden luontaisten kivennäisvesien markkinoille saattamisen, jotka muut jäsenvaltiot tunnustavat sellaisiksi, että vahvistamalla erityisesti mikrobiologisia vaatimuksia koske-

vat yhteiset säännökset sekä seikat, joiden vallitessa tietyistä kivennäisvesistä on käytettävä erityisiä nimityksiä.

- (5) Kaikkien luontaisia kivennäisvesiä koskevien säännösten ensisijaisena tarkoituksena olisi oltava kuluttajien terveyden suojeleminen, kuluttajien harhaanjohtamisen estäminen ja rehellisen kaupankäynnin varmistaminen.
- (6) Kunnes luontaisten kivennäisvesien vastavuoroista tunnustamista koskevat yhteisön ja kolmansien maiden väliset sopimukset on tehty, olisi säädettävä edellytyksistä, joiden toteutuessa samanlaisten valmistajien tuonti kolmansista maista yhteisöön luontaisina kivennäisvesinä voidaan sallia edellä tarkoitettujen sopimusten täytäntöönpanoon asti.
- (7) On huolehdittava, että luontaisilla kivennäisvesillä säilyy sen vaiheen ajan, jona niitä markkinoidaan, ominaisuudet, joihin niiden tunnustaminen sellaisiksi vesiksi on perustunut. Sen vuoksi niiden pakkaamiseen käytettyjen säiliöiden olisi oltava asianmukaisesti suljettavissa.
- (8) Merkintöjen osalta luontaisia kivennäisvesiä koskee myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä maaliskuuta 2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/13/EY ⁽⁵⁾. Sen vuoksi tässä direktiivissä voidaan rajoittaa säätämään lisäyksistä ja poikkeuksista, joita olisi tehtävä kyseisiin yleisiin säännöksiin.
- (9) Luontaisen kivennäisveden analyttistä koostumusta koskevan maininnan sisällyttämisen merkintöihin olisi kuluttajien tiedonsaannin varmistamiseksi oltava pakollista.
- (10) Tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavista toimenpiteistä olisi päätettävä menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä 28 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn neuvoston päätöksen 1999/468/EY ⁽⁶⁾ mukaisesti.

⁽¹⁾ EUVL C 162, 25.6.2008, s. 87.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 23. syyskuuta 2008 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 28. toukokuuta 2009.

⁽³⁾ EYVL L 229, 30.8.1980, s. 1.

⁽⁴⁾ Ks. liitteessä IV oleva A osa.

⁽⁵⁾ EYVL L 109, 6.5.2000, s. 29.

⁽⁶⁾ EYVL L 184, 17.7.1999, s. 23.

- (11) Komissiolle olisi erityisesti siirrettävä toimivalta hyväksyä luontaisten kivennäisvesien ainesosien pitoisuuksien rajat, kaikki tarvittavat määräykset tiettyjen ainesosien korkeiden pitoisuuksien mainitsemiseksi merkinnöissä, ehdot otsonilla rikastetun ilman käytölle luontaisen kivennäisveden käsittelyssä, luontaisen kivennäisveden käsittelyjä koskevat tiedot, analyysimenetelmät sen määrittämiseksi, ettei luontainen kivennäisvesi ole saastunutta, sekä tarvittavat näytteenotto- ja analyysimenetelmät luontaisten kivennäisvesien mikrobiologisten ominaisuuksien tarkastamiseksi. Koska nämä toimenpiteet ovat laajakantoisia ja niiden tarkoituksena on muuttaa tämän direktiivin muita kuin keskeisiä osia, myös täydentämällä sitä, ne on hyväksyttävä päätöksen 1999/468/EY 5 a artiklassa säädettyä valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen.
- (12) Kun valvonnan käsittävään sääntelymenettelyyn tavallisesti kuuluvia määräaikoja ei erittäin kiireellisessä tapauksessa voida noudattaa, komission olisi kansanterveyden suojelemisen varmistamiseksi tarvittavia tämän direktiivin muutoksia hyväksyttäessä voitava soveltaa päätöksen 1999/468/EY 5 a artiklan 6 kohdassa säädettyä kiireellistä menettelyä.
- (13) Tähän direktiiviin lisätyt uudet osat koskevat ainoastaan komiteamenettelyitä. Sen vuoksi jäsenvaltioiden ei tarvitse saattaa niitä osaksi kansallista lainsäädäntöä.
- (14) Tämä direktiivi ei vaikuta liitteessä IV olevassa B osassa mainittuihin jäsenvaltioita velvoittaviin määräaikoihin, joiden kuluessa jäsenvaltioiden on saatettava direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

1. Tämä direktiivi koskee jäsenvaltioiden maaperästä saatua vettä, jonka tämän jäsenvaltion vastuussa oleva viranomainen tunnustaa liitteessä I olevan I jakson säännökset täyttäväksi luontaiseksi kivennäisvedeksi.

2. Tämä direktiivi koskee myös kolmannen maan maaperästä saatua vettä, joka tuodaan yhteisöön ja jonka jäsenvaltion vastuussa oleva viranomainen tunnustaa luontaiseksi kivennäisvedeksi.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja vesiä voidaan tunnustaa tällä tavalla vain, jos vastuussa oleva viranomainen siinä maassa, jonka maaperästä vesi on saatu, on varmentanut, että ne ovat liitteessä I olevan I jakson säännösten mukaisia ja että liitteessä II olevan 2 kohdan säännösten noudattamista tarkkaillaan säännöllisesti.

Toisessa alakohdassa tarkoitettun varmennuksen voimassaoloaika ei saa olla viittä vuotta pidempi. Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua tunnustamismenettelyä ei tarvitse toistaa, jos varmennus uusitaan mainitun ajan kuluessa.

3. Tätä direktiiviä ei sovelleta:

a) vesiin, jotka ovat ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY ⁽¹⁾ tarkoitettuja lääkkeitä;

b) termisissä laitoksissa ja hydromineraalilaitoksissa parantaviin tarkoituksiin paikan päällä käytettäviin luontaisiin kivennäisvesiin.

4. Jäsenvaltion vastuussa olevan viranomaisen on asianmukaisesti perusteltava ja virallisesti julkaistava 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu tunnustaminen.

5. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle 1 ja 2 kohdassa tarkoitettun tunnustamisen antamisesta ja peruuttamisesta. Luontaisiksi kivennäisvesiksi tunnustettujen vesien luettelo julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

2 artikla

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että luontaisina kivennäisvesinä voidaan markkinoida vain 1 artiklassa tarkoitettuja vesiä, jotka ovat tämän direktiivin säännöksen mukaisia.

3 artikla

Luontaisia kivennäisvesilähteitä saa hyödyntää ja niiden vettä pullottaa vain liitteen II mukaisesti.

4 artikla

1. Luontaista kivennäisvettä, sellaisena kuin se ottopaikassa esiintyy, ei saa käsitellä muulla tavoin kuin:

a) erottamalla pysymättömät ainesosat, kuten rauta- ja rikkiyhdisteet, suodattamalla tai dekantoimalla, mahdollisesti ilmastamisen jälkeen, jos tämä käsittely ei aiheuta muutoksia veden koostumukseen sen olennaisten, ominaisuuksia antavien ainesosien osalta;

⁽¹⁾ EYVL L 311, 28.11.2001, s. 67.

b) erottamalla rauta-, mangaani- ja rikkiyhdisteet sekä arseni tietyistä luontaisista kivennäisvesistä otsonilla rikastetulla ilmalla tapahtuvalla käsittelyllä, jos tällainen käsittely ei aiheuta muutoksia veden koostumukseen sen olennaisten, ominaisuuksia antavien ainesosien osalta ja jos:

i) käsittely on niiden käyttöehtojen mukainen, jotka komissio on vahvistanut elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä 28 päivänä tammikuuta 2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 178/2002⁽¹⁾ perustettua Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaista kuultuaan;

ii) käsittelystä ilmoitetaan toimivaltaisille viranomaisille, jotka erityisesti valvovat sitä;

c) erottamalla muut kuin a ja b alakohdassa eriteltyt haitalliset ainesosat, jos tällainen käsittely ei aiheuta muutoksia veden koostumukseen sen olennaisten, ominaisuuksia antavien ainesosien osalta ja jos:

i) käsittely on niiden käyttöehtojen mukainen, jotka komissio on vahvistanut Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaista kuultuaan;

ii) käsittelystä ilmoitetaan toimivaltaisille viranomaisille, jotka erityisesti valvovat sitä;

d) poistamalla vapaa hiilidioksidi kokonaan tai osittain pelkistään fysikaalisilla menetelmillä.

Edellä b alakohdan i alakohdassa ja c alakohdan i alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet, joiden tarkoituksena on muuttaa tämän direktiivin muita kuin keskeisiä osia täydentämällä sitä, hyväksytään 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen.

Luontaisia kivennäisvesiä ja lähdevesiä voidaan ensimmäisen alakohdan estämättä käyttää virvoitusjuomien valmistuksessa.

2. Luontaiseen kivennäisveteen, sellaisena kuin se ottopaikassa esiintyy, ei saa lisätä tai uudelleen lisätä muuta kuin hiilidioksidia liitteessä I olevassa III jaksossa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

3. On kiellettävä mitä hyvänsä keinoja käyttämällä tapahtuva desinfektio käsittely ja, jollei 2 kohdasta muuta johdu, bakterios-taattisten aineiden lisääminen sekä muu käsittely, joka todennäköisesti muuttaisi elävien pesäkkeiden lukumäärää luontaisissa kivennäisvesissä.

5 artikla

1. Luontaisen kivennäisveden kokonaispesäkeluvun on ottopaikassa elvytyksen jälkeen vastattava sen elävien pesäkkeiden normaalia lukua, ja sen on riittävästi osoitettava, että ottopaikka on suojattu kaikelta saastumiselta. Kokonaispesäkeluku on määritettävä liitteessä I olevan II jakson 1.3.3 kohdan mukaisesti.

Pullottamisen jälkeen kokonaispesäkeluku ottopaikalla ei saa olla yli 100 yhtä millilitraa kohti, kun viljellään 72 tuntia 20–22 °C:ssa agar-agarilla tai agar-liivateseoksella, eikä yli 20 yhtä millilitraa kohti, kun viljellään 24 tuntia 37 °C:ssa agar-agarilla. Kokonaispesäkeluku on määritettävä 12 tunnin kuluessa pullottamisesta, ja vettä on säilytettävä 4 ± 1 °C:ssa näiden 12 tunnin ajan.

Ottopaikalla nämä luvut eivät tavallisesti saa olla yli 20 yhtä millilitraa kohti 20–22 °C:ssa 72 tunnissa, eikä vastaavasti yli 5 yhtä millilitraa kohti 37 °C:ssa 24 tunnissa, ottaen huomioon, että lukuja pidetään ohjearvoina eikä sallittavina enimmäispitoisuuksina.

2. Ottopaikalla ja markkinoinnin aikana luontaisessa kivennäisvedessä ei saa esiintyä:

a) loisia ja patogeenisiä mikro-organismeja;

b) *Escherichia colia* eikä muita koliformeja eikä fekaalisia streptokokkeja 250 millilitrassa tutkittua näytettä;

c) itiöllisiä sulfiittia pelkistäviä anaerobeja 50 millilitrassa tutkittua näytettä;

d) *Pseudomonas aeruginosa*a 250 millilitrassa tutkittua näytettä.

3. Rajoittamatta 1 ja 2 kohdan sekä liitteessä II lueteltujen hyödyntämisen edellytysten soveltamista markkinointijankoh-tana:

a) luontaisen kivennäisveden kokonaispesäkeluku elvytyksen jälkeen saa johtua vain ottopaikan bakteeriluvun normaalista lisääntymisestä;

b) luontaisessa kivennäisvedessä ei saa olla aistein havaittavia virheitä.

6 artikla

Luontaisten kivennäisvesien pakkaamiseen käytettävissä säiliöissä on oltava väärennös- ja saastumismahdollisuuden välttämiseksi suunnitellut sulkimet.

⁽¹⁾ EYVL L 31, 1.2.2002, s. 1.

7 artikla

1. Luontaisten kivennäisvesien myyntinimikkeen on oltava "luontainen kivennäisvesi" tai, jos kyseessä on liitteessä I olevassa III jaksossa määritelty poreileva luontainen kivennäisvesi, vastaavasti 'luontaisesti hiilihapotettu luontainen kivennäisvesi', 'luontainen kivennäisvesi, johon on lisätty kaasua lähteestä' tai 'hiilihapotettu luontainen kivennäisvesi'.

Jollakin 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan d alakohdassa mainitulla tavalla käsiteltyjen luontaisten kivennäisvesien myyntinimitykseen on lisättävä tapauksen mukaan ilmaisu 'täysin hiilihapottomaksi tehty' tai 'osittain hiilihapottomaksi tehty'.

2. Luontaisten kivennäisvesien merkinnöissä on oltava pakollisina seuraavat maininnat:

- a) analyttistä koostumusta koskeva maininta, jossa esitetään sen luonteenomaiset ainesosat;
- b) lähteen hyödyntämispaikka ja nimi;
- c) tiedot kaikista 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b ja c alakohdassa tarkoitetuista käsittelyistä.

3. Sellaisten yhteisön säännösten puuttuessa, jotka koskevat tietojen antamista 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetuista käsittelyistä, jäsenvaltiot voivat pitää voimassa kansalliset määräyksensä.

8 artikla

1. Seudun, kylän tai paikan nimi saa esiintyä kaupanimityksen sanamuodossa, jos se viittaa luontaiseen kivennäisveteen, jonka lähdeä hyödynnetään kaupanimityksessä mainitussa paikassa, ja jos se ei ole harhaanjohtava lähteen hyödyntämispaikan suhteen.

2. Yhden ja saman lähteen luontaisen kivennäisveden markkinointi useammalla kuin yhdellä kaupanimityksellä on kiellettyä.

3. Jos myytävien luontaisten kivennäisvesien säiliöiden merkinnöissä tai teksteissä on eri kaupanimitys kuin lähteen nimi tai sen hyödyntämispaikka, on hyödyntämispaikka tai lähteen nimi ilmoitettava korkeudeltaan ja leveydeltään vähintään puolitoista kertaa isompina kirjaimina kuin kaupanimityksessä käytetyt isoimmat kirjaimet.

Ensimmäistä alakohtaa sovelletaan soveltuvin osin ja samassa tarkoituksessa, mitä tulee lähteen nimen tai sen hyödyntämispaikan tärkeyteen kaupanimityksessä, luontaisten kivennäisvesien kaikenlaiseen mainontaan.

9 artikla

1. Pakkauksissa tai merkinnöissä samoin kuin kaikessa mainonnassa on kiellettyä käyttää sellaisia ilmaisuja, nimityksiä, tavaramerkkejä, tuotenimiä, kuvia tai muita merkkejä, joko kuvionuotoisia tai muunlaisia, jotka:

- a) luontaisen kivennäisveden osalta viittaavat ominaisuuksiin, joita vedellä ei ole, erityisesti mitä tulee sen alkuperään, pääväliäärään, jona se on hyväksytty hyödynnettäväksi, analyysituloksiin tai muihin samanlaisiin aitouden takeisiin;
- b) juomaveden, joka on pakattu sellaiseen säiliöön, joka ei täytä liitteessä I olevan I jakson ehtoja, osalta ovat omiaan aiheuttamaan sekaannusta luontaiseen kivennäisveteen, erityisesti ilmaisun 'kivennäisvesi' yhteydessä.

2. Kaikki ilmaiset, joilla luontaiseen kivennäisveteen pyritään liittämään ihmisten sairauksien ehkäisemiseen, hoitoon tai parantamiseen liittyviä ominaisuuksia, ovat kiellettyjä.

Kuitenkin liitteessä III luetellut ilmaiset on sallittava, jos ilmaiset täyttävät kyseisessä liitteessä säädettyä asiaa koskevat vaatimukset, tai jos vaatimuksia ei ole, kansallisissa säännöksissä säädetty vaatimukset, jos ne perustuvat fysiko-kemiallisiin määrittelyihin ja jos tarvittaessa on tehty farmakologisia, fysiologisia ja kliinisiä tutkimuksia käyttäen tunnustettuja tieteellisiä liitteessä I olevan I jakson 2 kohdan mukaisia menetelmiä.

Jäsenvaltiot voivat sallia ilmaiset 'vaikuttaa ruoansulatukseen', 'saattaa helpottaa hepatobiilisiä toimintoja' tai vastaavat ilmaiset. Jäsenvaltiot voivat myös sallia muiden ilmaisujen mukaan ottamisen, jos ne eivät ole ristiriidassa ensimmäisen alakohdan periaatteiden kanssa ja jos ne ovat sopusoinnussa toisen alakohdan kanssa.

3. Jäsenvaltiot voivat antaa erityissäännöksiä sekä pakkauksissa tai merkinnöissä että mainonnassa käytettävistä, luontaisen kivennäisveden soveltuvuutta pienten lasten ruokintaan koskevista ilmaisuista. Nämä säännökset voivat koskea myös veden ominaisuuksia, jotka ovat ratkaisevia näiden ilmaisujen käytön kannalta.

Jäsenvaltioiden, jotka aikovat toteuttaa tällaisia toimenpiteitä, on etukäteen ilmoitettava niistä muille jäsenvaltioille ja komissiolle.

4. Nimityksen 'lähdevesi' käyttö on sallittava vain sellaisesta luonnontilaisesta ihmisten kulutettavaksi tarkoitettusta vedestä, joka pullojetaan ottopaikassaan ja:

- a) joka täyttää liitteessä II olevassa 2 ja 3 kohdassa säädetyt hyödyntämistä koskevat edellytykset, joita sovelletaan kokonaisuudessaan lähdevesiin,
- b) joka täyttää 5 artiklassa säädetyt mikrobiologiset vaatimukset,
- c) joka täyttää 7 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdassa ja 8 artiklassa säädetyt merkintöjä koskevat vaatimukset,
- d) jota ei ole käsitelty muulla kuin 4 artiklassa tarkoitettulla tavalla. Muihin käsittelyihin komissio voi antaa luvan.

Edellä d alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden, joiden tarkoituksena on muuttaa tämän direktiivin muita kuin keskeisiä osia täydentämällä sitä, hyväksytään 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen.

Lisäksi lähdeveden on oltava ihmisten käyttöön tarkoitettun veden laadusta 3 päivänä marraskuuta 1998 annetun neuvoston direktiivin 98/83/EY⁽¹⁾ säännösten mukaista.

5. Sellaisten yhteisön säännösten puuttuessa, jotka koskevat 4 kohdan ensimmäisen alakohdan d alakohdassa tarkoitettua lähdeveden käsittelyä, jäsenvaltiot voivat pitää voimassa käsitellyä koskevat kansalliset säännöksensä.

10 artikla

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei tämän direktiivin määritelmät ja säännöt täyttävien luontaisten kivennäisvesien kauppaa voida estää soveltamalla luontaisten kivennäisvesien tai yleensä elintarvikkeiden ominaisuuksia, koostumusta, hyödyntämisehtoja, pakkaamista, merkintöjä tai mainontaa koskevia kansallisia säännöksiä, joita ei ole yhdenmukaistettu.

11 artikla

1. Kun jäsenvaltiolla on yksityiskohtaiset perusteet katsoa, että jokin luontainen kivennäisvesi ei ole tämän direktiivin säännösten mukainen tai että se vaarantaa kansanterveyden siitä huolimatta, että se liikkuu vapaasti yhdessä tai useammassa

jäsenvaltiossa, kyseinen jäsenvaltio saa väliaikaisesti rajoittaa tai keskeyttää tämän tuotteen kaupan alueellaan. Sen on välittömästi ilmoitettava asiasta sekä päätöksensä perusteista komissiolle ja muille jäsenvaltioille.

2. Jäsenvaltion, joka on tunnustanut kyseisen veden, on toisen jäsenvaltion tai komission pyynnöstä toimitettava kaikki asiaan vaikuttavat tiedot veden tunnustamisesta, mukaan lukien säännöllisten tarkastusten tulokset.

3. Komissio tutkii 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua pysyvässä komiteassa mahdollisimman pian ne perusteet, jotka 1 kohdassa tarkoitettu jäsenvaltio on tuonut esille, ja antaa viipymättä asiasta lausuntonsa ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet.

4. Jos komissio katsoo, että kansanterveyden suojelemisen varmistamiseksi on tarpeen tehdä muutoksia tähän direktiiviin, se hyväksyy nämä muutokset.

Kyseiset toimenpiteet, joiden tarkoituksena on muuttaa tämän direktiivin muita kuin keskeisiä osia, hyväksytään 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen. Jos on kyse erittäin kiireellisestä tapauksesta, komissio voi käyttää 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua kiireellistä menettelyä.

Tällöin suojatoimenpiteet käyttöön ottanut jäsenvaltio voi pitää ne voimassa, kunnes muutokset on hyväksytty.

12 artikla

Komissio hyväksyy seuraavat toimenpiteet:

- a) luontaisten kivennäisvesien ainesosien pitoisuuksien rajat;
- b) kaikki tarvittavat määräykset tiettyjen ainesosien korkeiden pitoisuuksien mainitsemiseksi pakkausmerkinnöissä;
- c) 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdassa tarkoitettujen ehdot otsonilla rikastetun ilman käytölle;
- d) 7 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja käsittelyjä koskevat tiedot;
- e) analyysimenetelmät, mukaan lukien toteamisrajat, sen varmistamiseksi, ettei luontainen kivennäisvesi ole saastunutta;

⁽¹⁾ EYVL L 330, 5.12.1998, s. 32.

- f) tarvittavat näytteenotto- ja analyysimenetelmät luontaisten kivennäisvesien mikrobiologisten ominaisuuksien tarkastamiseksi.

Kyseiset toimenpiteet, joiden tarkoituksena on muuttaa tämän direktiivin muita kuin keskeisiä osia täydentämällä sitä, hyväksytään 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen.

13 artikla

Komissio tekee kaikki päätökset, joilla on todennäköisesti vaikutusta kansanterveyteen, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaista kuultuaan.

14 artikla

1. Komissiota avustaa asetuksen (EY) N:o 178/2002 58 artiklalla perustettu elintarvikeketjua ja eläinten terveyttä käsittelevä pysyvä komitea.

2. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 5 a artiklan 1–4 kohtaa sekä 7 artiklaa ottaen huomioon mainitun päätöksen 8 artiklan säännökset.

3. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 5 a artiklan 1, 2, 4 ja 6 kohtaa sekä 7 artiklaa ottaen huomioon mainitun päätöksen 8 artiklan säännökset.

15 artikla

Tätä direktiiviä ei sovelleta kolmansiin maihin vietäviksi tarkoitettuihin luontaisiin kivennäisvesiin.

16 artikla

Kumotaan direktiivi 80/777/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna liitteessä IV olevassa A osassa mainituilla säädöksillä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioita velvoittavia liitteessä IV olevassa B osassa asetettuja määräaikoja, joiden kuudessa niiden on saatettava mainitut direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Viittauksia kumottuun direktiiviin pidetään viittauksina tähän direktiiviin liitteessä V olevan vastaavuustaulukon mukaisesti.

17 artikla

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

18 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 18 päivänä kesäkuuta 2009.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

H.-G. PÖTTERING

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

Š. FÜLE

LIITE I

I. MÄÄRITELMÄ

1. 'Luontaisella kivennäisvedellä' tarkoitetaan 5 artiklan mukaista mikrobiologisesti terveellistä vettä, jonka alkuperä on maanalainen vesikerrostuma tai -varasto ja joka tulee esille lähteestä, josta sitä otetaan yhden tai useamman luontaisen tai poratun ulostulopaikan kautta.

Luontainen kivennäisvesi on selvästi erotettavissa tavallisesta juomavedestä:

- a) ominaispiirteistään, kuten kivennäisainepitoisuus, hivenainepitoisuus tai muut aineosat, ja joskus tietyistä vaikutuksistaan,
- b) alkuperäisestä puhtaudestaan,

kummankin ominaisuuden pysyessä veden maanalaisuuden takia ennallaan ja turvassa kaikelta saastumisvaaralta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen ominaisuudet, jotka saattavat antaa luontaiselle kivennäisvedelle terveydelle suotuisia ominaisuuksia, on ollut tutkittava:

- a) seuraavien näkökohtien osalta:
 - i) geologiset ja hydrologiset;
 - ii) fysikaaliset, kemialliset ja fysiko-kemialliset;
 - iii) mikrobiologiset;
 - iv) tarvittaessa farmakologiset, fysiologiset ja kliiniset;
- b) jäljempänä II jaksossa lueteltujen edellytysten mukaisesti;
- c) vastuussa olevan viranomaisen hyväksymien tieteellisten menetelmien mukaisesti.

Ensimmäisen alakohdan a alakohdan iv alakohdassa tarkoitettujen analyysien tulokset voivat olla vapaaehtoisia, jos vedellä on koostumuksellisia ominaisuuksia, joiden perusteella se on ennen 17 päivää heinäkuuta 1980 tunnustettu luontaiseksi kivennäisvedeksi siinä jäsenvaltiossa, josta se on peräisin. Näin on laita etenkin, jos kyseessä olevassa vedessä kg:aa kohti sekä ottopaikassa että pullotuksen jälkeen on vähintään 1 000 mg liuenneita kiintoainetta tai vähintään 250 mg vapaata hiilidioksidia.

3. Luontaisen kivennäisveden koostumuksen, lämpötilan ja muiden olennaisten ominaisuuksien on pysyttävä vakioina luontaisten vaihtelujen puitteissa; niihin eivät saa vaikuttaa etenkin mahdolliset virtausnopeuden vaihtelut.

Edellä 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla luontaisen kivennäisveden normaalilla elävien pesäkkeiden luvulla tarkoitetaan kohtuullisen vakioista, ottopaikassa ennen minkäänlaista käsittelyä todettavaa kokonaispesäkelukua, joka kvalitatiivisesti ja kvantitatiivisesti otetaan huomioon tutkittaessa kyseistä vettä säännöllisin väliajoin.

II. MÄÄRITELMÄN SOVELTAMISEN EDELLYTYKSET JA VAATIMUKSET

1.1 Geologisten ja hydrologisten kartoitusten vaatimukset

Seuraavat tiedot on vaadittava:

- 1.1.1 veden ottopaikan tarkka sijainti korkeusilmoituksineen merkittynä kartalle, jonka mittakaava on enintään 1:1 000;
- 1.1.2 seikkaperäinen geologinen selostus maaston alkuperästä ja maastolajista;
- 1.1.3 hydrologisen kerroksen stratigrafia;

- 1.1.4 veden ottamistoimien kuvaus;
- 1.1.5 alueen rajaus tai yksityiskohdat muista toimenpiteistä lähteen suojaamiseksi saastumiselta.
- 1.2 **Fysikaalisten, kemiallisten ja fysiko-kemiallisten tutkimusten vaatimukset**
Näissä tutkimuksissa on selvitettävä:
- 1.2.1 lähteen virtausnopeus;
- 1.2.2 veden lämpötila ottopaikassa ja ympäristön lämpötila;
- 1.2.3 maastolajin sekä veden kivennäisaineiden luonteen ja lajin suhde;
- 1.2.4 kuivausjäännös 180 °C:ssa ja 260 °C:ssa;
- 1.2.5 sähkönjohtavuus tai sähkönvastus mittauslämpötiloineen;
- 1.2.6 vetyionipitoisuus (pH);
- 1.2.7 anionit ja kationit;
- 1.2.8 ei-ionisoidut yhdisteet;
- 1.2.9 hivenaineet;
- 1.2.10 radioaktinologiset ominaisuudet ottopaikan vedessä;
- 1.2.11 soveltuvin osin veden, hapen (^{16}O – ^{18}O) ja vedyn (protium, deuterium, tritium) suhteelliset isotooppitasot;
- 1.2.12 veden eräiden aineosien toksisuus ottaen huomioon niille säädetyt enimmäispitoisuudet.
- 1.3 **Ottopaikan veden mikrobiologisten analyysien vaatimukset**
Tutkimuksiin on sisällytettävä:
- 1.3.1 osoitus, ettei loisia ja patogeenisiä mikro-organismeja esiinny;
- 1.3.2 ulosteperäiseen saastumiseen viittaavan elvytettävän pesäkeluvun kvantitatiivinen määrittäminen:
- a) *Escherichia colia* ja muita koliformeja ei osoitettavissa 250 ml:ssa 37 °C:ssa ja 44,5 °C:ssa;
- b) fekaalisia streptokokkeja ei osoitettavissa 250 ml:ssa;
- c) itiöllisiä sulfittia pelkistäviä anaerobeja ei osoitettavissa 50 ml:ssa;
- d) *Pseudomonas aeruginosa*a ei osoitettavissa 250 ml:ssa.
- 1.3.3 kokonaispesäkeluvun määrittäminen elvytyksen jälkeen ml:aa vettä kohti:
- a) 20–22 °C:n lämpötilassa 72 tunnissa agar-agarilla tai agar-liivateseoksella;
- b) 37 °C:n lämpötilassa 24 tunnissa agar-agarilla.

1.4 **Kliinisten ja farmakologisten analyysien vaatimukset**

- 1.4.1 Tieteellisesti tunnustetuilla menetelmillä suoritettavien analyysien on oltava sopivia luontaisten kivennäisvesien ominaisuuksille ja niiden vaikutuksille ihmiselimestöön, kuten lisääntyneelle virtsaneritykselle, vatsa- ja suolistotoiminnoille ja kivennäisaineiden puutteiden tasoittamiselle.
- 1.4.2 Tarvittaessa voidaan 1.4.1 kohdassa tarkoitetut analyysit korvata suurella määrällä yksimielisiksi ja johdonmukaisiksi osoitettuja kliinisiä havaintoja. Tarvittaessa kliiniset analyysit voivat korvata 1.4.1 kohdassa tarkoitetut analyysit, jos huomattava määrä yhdenmukaisia ja johdonmukaisia havaintoja johtaa samaan tulokseen.

III. **POREILEVIA LUONTAISIA KIVENNÄISVESIÄ KOSKEVAT LISÄVAATIMUKSET**

Ottopaikassa tai pullotuksen jälkeen poreilevat luontaiset kivennäisvedet vapauttavat hiilidioksidia spontaanisesti ja tavallisissa lämpötila- ja paineolosuhteissa selvästi havaittavasti. Vedet jaetaan kolmeen ryhmään, joista käytetään seuraavia niille varattuja nimityksiä:

- a) 'luontaisesti hiilihapotetulla luontaisella kivennäisvedellä' tarkoitetaan vettä, jonka lähteestä tuleva hiilidioksidipitoisuus mahdollisen dekantoimisen ja pullotuksen jälkeen on sama kuin ottopaikan veden, soveltuvin osin huomioiden saman vesikerrostuman tai -varaston hiilidioksidin uudelleen lisääminen yhtä suurella määrällä kuin sitä on vapautunut näiden toimenpiteiden aikana ja ottaen huomioon tavanomaiset tekniset poikkeamat;
- b) 'luontaisella kivennäisvedellä, johon on lisätty kaasua lähteestä' tarkoitetaan vettä, jonka samasta vesikerrostumasta tai samasta vesivarastosta peräisin oleva hiilidioksidipitoisuus mahdollisen dekantoimisen ja pullotuksen jälkeen on korkeampi kuin ottopaikan veden todettu hiilidioksidipitoisuus;
- c) 'hiilihapotetulla luontaisella kivennäisvedellä' tarkoitetaan vettä, johon on lisätty hiilidioksidia, joka on peräisin muualta kuin vesikerrostumasta tai -varastosta, josta vesi tulee.

LIITE II

LUONTAISEN KIVENNÄISVEDEN HYÖDYNTÄMISEN JA MARKKINOILLE SAATTAMISEN EDELLYTYKSET

1. Luontaisen kivennäisvesilähteen hyödyntäminen edellyttää, että vastuussa oleva viranomainen siinä maassa, jonka maaperästä vesi on saatu, antaa siihen luvan, sen jälkeen kun on osoitettu, että kyseessä oleva vesi täyttää liitteessä I olevan I jakson säännökset.
2. Veden hyödyntämlaitteet on asennettava niin, että kaikki saastumismahdollisuudet vältetään ja että ominaisuudet, jotka sillä on ottopaikassa, säilyvät.

Tätä varten erityisesti:

- a) lähde tai esiintymispaikka on suojattava saastumisen mahdollisuuksilta;
- b) vedenottoaikan rakenteiden, putkien ja varastosäiliöiden on oltava vedelle sopivista aineista ja rakennettu estämään kemiallisia, fysiko-kemiallisia tai mikrobiologisia muutoksia vedessä;
- c) hyödyntämisolosuhteiden, erityisesti pesu- ja pullotuslaitteiden, on täytettävä hygieeniset vaatimukset. Erityisesti säiliöitä on käsiteltävä tai ne on valmistettava niin, että vältetään kielteiset vaikutukset luontaisen kivennäisveden mikrobiologisiin ja kemiallisiin ominaisuuksiin;
- d) luontaisen kivennäisveden kuljetus kuluttajalle muissa kuin jakeluun hyväksytyissä säiliöissä on kiellettyä.

Kuitenkaan d alakohtaa ei tarvitse soveltaa kivennäisveteen, joka on saatu jäsenvaltion maaperästä ja jota hyödynnetään ja markkinoidaan kyseisen jäsenvaltion alueella, jos kivennäisveden kuljetus tankkisäiliöissä lähteestä pullotustehtaalle oli siinä jäsenvaltiossa sallittua 17 päivänä heinäkuuta 1980.

Edellä olevaa d alakohtaa ei myöskään tarvitse soveltaa lähdeveteen, joka on saatu jäsenvaltion maaperästä ja jota hyödynnetään ja markkinoidaan kyseisen jäsenvaltion alueella, jos lähdeveden kuljetus tankkisäiliöissä lähteestä pullo-
tustehtaalle oli siinä jäsenvaltiossa sallittua 13 päivänä joulukuuta 1996.

3. Jos hyödyntämisen aikana todetaan, että luontainen kivennäisvesi on saastunutta eikä sillä enää ole 5 artiklassa säädettyjä mikrobiologisia ominaisuuksia, on henkilön, joka hyödyntää lähdettä, viipymättä keskeytettävä kaikenlainen hyödyntäminen, erityisesti pullotusprosessi, kunnes saastumisen syy on poistettu ja vesi täyttää 5 artiklan vaatimukset.
4. Alkuperämaan vastuussa olevan viranomaisen on suoritettava säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että:
 - a) luontainen kivennäisvesi, jonka osalta lähteen hyödyntämiseen on saatu lupa, täyttää liitteessä I olevan I jakson määräykset;
 - b) henkilö, joka hyödyntää lähdettä, noudattaa 2 ja 3 kohdan määräyksiä.

LIITE III

ILMAISUT JA VAATIMUKSET, JOISTA SÄÄDETTÄÄN 9 ARTIKLAN 2 KOHDASSA

Ilmaisut	Vaatimukset
Alhainen kivennäisainepitoisuus	Kivennäissuolapitoisuus, laskettu kuivausjäännöksenä, enintään 500 mg/l
Erittäin alhainen kivennäisainepitoisuus	Kivennäissuolapitoisuus, laskettu kuivausjäännöksenä, enintään 50 mg/l
Runsaasti kivennäissuoloja	Kivennäissuolapitoisuus, laskettu kuivausjäännöksenä, yli 1 500 mg/l
Sisältää vetykarbonaattia	Vetykarbonaattipitoisuus yli 600 mg/l
Sisältää sulfaattia	Sulfaattipitoisuus yli 200 mg/l
Sisältää kloridia	Kloridipitoisuus yli 200 mg/l
Sisältää kalsiumia	Kalsiumpitoisuus yli 150 mg/l
Sisältää magnesiumia	Magnesiumpitoisuus yli 50 mg/l
Sisältää fluoridia	Fluoridipitoisuus yli 1 mg/l
Sisältää rautaa	2-arvoisen raudan pitoisuus yli 1 mg/l
Hapan	Vapaan hiilidioksidin pitoisuus yli 250 mg/l
Sisältää natriumia	Natriumpitoisuus yli 200 mg/l
Sopii pikkulasten ravinnon valmistukseen	—
Sopii vähänatriumiseen ruokavalioon	Natriumpitoisuus alle 20 mg/l
Saattaa olla laksatiivinen vaikutus	—
Saattaa lisätä virtsaneritystä	—

LIITE IV

A OSA

Kumottu direktiivi ja luettelo sen muutoksista

(16 artiklassa tarkoitetut)

Neuvoston direktiivi 80/777/ETY
(EYVL L 229, 30.8.1980, s. 1)

Neuvoston direktiivi 80/1276/ETY
(EYVL L 375, 31.12.1980, s. 77).

ainoastaan 1 artiklan kolmas
luetelmakohta

Neuvoston direktiivi 85/7/ETY
(EYVL L 2, 3.1.1985, s. 22).

ainoastaan 1 artiklan 10 kohta

Vuoden 1985 liittymisasiakirja, liite I, B.1.o kohta
(EYVL L 302, 15.11.1985, s. 214).

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/70/EY
(EYVL L 299, 23.11.1996, s. 26).

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1882/2003
(EUVL L 284, 31.10.2003, s. 1).

ainoastaan liitteessä III oleva 4 kohta

B OSA

Määräajat kansallisen lainsäädännön osaksi saattamiselle

(16 artiklassa tarkoitetut)

Direktiivi	Määräaika kansallisen lainsäädännön osaksi saattamiselle	Sallitaan tämän direktiivin mukaisilla tuotteilla käytävä kauppa	Kielletään sellaisten tuotteiden kauppa, jotka eivät ole tämän direktiivin mukaisia
80/777/ETY	—	18 päivä heinäkuuta 1982	18 päivä heinäkuuta 1984
80/1276/ETY	—	—	—
85/7/ETY	—	—	—
96/70/EY	—	28 päivä lokakuuta 1997	28 päivä lokakuuta 1998 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Ennen tätä päivämäärää markkinoille saatettuja tai merkittyjä tuotteita, jotka eivät ole tämän direktiivin mukaisia, voidaan pitää kaupan varastojen tyhjenemiseen saakka.

LIITE V

VASTAAVUUSTAULUKKO

Direktiivi 80/777/ETY	Tämä direktiivi
1 artiklan 1 kohta	1 artiklan 1 kohta
1 artiklan 2 kohta	1 artiklan 2 kohta
1 artiklan 3 kohdan ensimmäinen ja toinen luetelmakohta	1 artiklan 3 kohdan a ja b alakohta
1 artiklan 4 kohta	1 artiklan 4 kohta
1 artiklan 5 kohta	1 artiklan 5 kohta
2 artikla	2 artikla
3 artikla	3 artikla
4 artiklan 1 kohdan a alakohta	4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohta
4 artiklan 1 kohdan b alakohdan ensimmäinen ja toinen luetelmakohta	4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan i ja ii alakohta
4 artiklan 1 kohdan c alakohdan ensimmäinen ja toinen luetelmakohta	4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan i ja ii alakohta
4 artiklan 1 kohdan d alakohta	4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan d alakohta
—	4 artiklan 1 kohdan toinen alakohta
4 artiklan 2 kohta	4 artiklan 2 kohta
4 artiklan 3 kohta	4 artiklan 3 kohta
4 artiklan 4 kohta	4 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta
5 artiklan 1 kohta	5 artiklan 1 kohta
5 artiklan 2 kohta	5 artiklan 2 kohta
5 artiklan 3 kohdan ensimmäinen ja toinen luetelmakohta	5 artiklan 3 kohdan a ja b alakohta
6 artikla	6 artikla
7 artiklan 1 kohta	7 artiklan 1 kohta
7 artiklan 2 kohta	7 artiklan 2 kohta
7 artiklan 2 a kohta	7 artiklan 3 kohta
8 artikla	8 artikla
9 artiklan 1 kohta	9 artiklan 1 kohta
9 artiklan 2 kohdan a, b ja c alakohta	9 artiklan 2 kohdan ensimmäinen, toinen ja kolmas alakohta
9 artiklan 3 kohta	9 artiklan 3 kohta
9 artiklan 4 kohta	—
9 artiklan 4 a kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisestä neljänteen luetelmakohta	9 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan a–d alakohta
9 artiklan 4 a kohdan toinen alakohta	9 artiklan 4 kohdan toinen alakohta
9 artiklan 4 b kohta	9 artiklan 5 kohta
10 artiklan 1 kohta	10 artikla

Direktiivi 80/777/ETY	Tämä direktiivi
10 a artikla	11 artikla
11 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä neljanteen luetelmakohta	12 artiklan a–d alakohta
11 artiklan 2 kohdan ensimmäinen ja toinen luetelmakohta	12 artiklan e ja f alakohta
11 a artikla	13 artikla
12 artiklan 1 kohta	14 artiklan 1 kohta
12 artiklan 2 kohta	14 artiklan 2 ja 3 kohta
12 artiklan 3 kohta	—
13 artikla	—
14 artikla	15 artikla
15 artikla	—
16 artikla	—
—	16 artikla
—	17 artikla
17 artikla	18 artikla
Liite I, I jakson 1 kohta	Liite I, I jakson 1 kohta
Liite I, I jakson 2 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan 1–4 alakohta	Liite I, I jakson 2 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan i–iv alakohta
Liite I, I jakson 2 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohta	Liite I, I jakson 2 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohta
Liite I, I jakson 2 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohta	Liite I, I jakson 2 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohta
Liite I, I jakson 2 kohdan toinen alakohta	Liite I, I jakson 2 kohdan toinen alakohta
Liite I, I jakson 3 kohta	Liite I, I jakson 3 kohta
Liite I, II jakson 1.1 kohta	Liite I, II jakson 1.1 kohta
Liite I, II jakson 1.2 kohta	Liite I, II jakson 1.2 kohta
Liite I, II jakson 1.3 kohta	Liite I, II jakson 1.3 kohta
Liite I, II jakson 1.3.1 kohta	Liite I, II jakson 1.3.1 kohta
Liite I, II jakson 1.3.2 kohta	Liite I, II jakson 1.3.2 kohta
Liite I, II jakson 1.3.3 kohdan i ja ii alakohta	Liite I, II jakson 1.3.3 kohdan a ja b alakohta
Liite I, II jakson 1.4 kohta	Liite I, II jakson 1.4 kohta
Liite I, III jakso	Liite I, III jakso
Liite II	Liite II
Liite III	Liite III
—	Liite IV
—	Liite V